

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘIŽKOVÁ SLUŽBA

Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

Lidová demokracie, Praha

21. II. 1981

LIDOVÁ DEMOKRACIE

Nově objevený Molière

Byl to jistě překvapivý objev, když v r. 1972 uvedlo Činoherní studio v Ústí n. L. pro nás zcela neznámou Molièrovu komedii Lidé obtížní, která dostala v podání tohoto souboru i výrazně živou divadelní podobu.

Činohra P. Bezruč, která patří nyní do svazku Státního divadla v Ostravě, objevila pro nás další skoro neznámou Molièrovu veselohru, kterou v básnický vtipně i živě překlada F. Vrby uvádí pod přílehlavým názvem Ztřeštěnec (do češtiny ji poprvé přeložil v r. 1925 B. Kaminský pod názvem Janek, jinak se nazývá také Popleta aneb Láska s překážkami, Potřeštěnec, Blázen). Tato asi první celovečerní komedie, která nezapře své cizí vzory (hlavně italskou komedii dell'arte), se pravděpodobně hrála poprvé Molièrovou společností v r. 1655 — naznačila nesporně dramatikův talent pro postížení vtipných situací i pro vykreslení veselohernických typů, které v pozdějších dílech dostávaly i svůj osobitý tragigroteskní rys.

Ostravská inscenace je dílem režiséra J. Janíka, který nechce předstírat, že jde o zralé dílo, ale která využívá mladistvého elánu v uchopení postav, které se tu ocitají v řadě situací tak, jak to dovede nahodit zápletková komedie, která chce diváka pobavit touto láskou s překážkami. To, jak má Lelio komplikace se svou láskou k Célie, dává především příležitost k bujarému rozehrávání všech těchto vděčných situací. Janíkovo představení je především dovádívou klaunerií až cirkusového charakteru, která dovede mladé diváky — a těm je inscenace především určena — opravdu hezky pobavit dynamicky zvládnutým prostorem, v němž hlavně M. Čížek jako povedený sluha Maskarillo vládne hbitým pohybem i slovní výřečností a udává tak rytmus celého představení. Jeho pána Lélie hra-

ho musí jeho sluha vyvésti pokaždé ze zamotané situace. Ale i ti ostatní se s chutí přizpůsobují hravosti, svižnosti i grotesknosti celé inscenace. Zaujme nás J. Postlerová jako Hypolita, v níž uplatňuje živé i rázné gesto, svou výřečností i cit pro komediální situace. Svěžími projevy se uplatňuje V. Sukalová jako Célie, komickou rázností upozorní na sebe K. Zerdalolu jako zamilovaný Leandro, P. Pelzer jako Anselmo, J. Odl v postavě zženštilého Ergasta a další.

Kostýmy M. Roszkopfové mají vtipnou ironickou parafrázi secesního oblečení, ale její scéna, sestávající ze žebříků, kovových konstrukcí a drátěných stěn, až uzpůsobena pro artistické výkony, postrádá potřebnou barevnost.

Molière
PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřižků
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

Ostravský večerník

18. VI. 1980

VÍTANĚ ZPESTŘENÍ REPERTOÁRU

V polovině sedmnáctého století putoval se svou divadelní společností Molière po francouzském venkově. Uváděl vedle her jiných autorů i své vlastní frašky a jednoaktové komedie. Když se pokusil o první opravdovější komedii, snažil se těžit ze všeho, co odkoukal jako kluk v Paříži, i co se naučil za krátkou dráhu profesionálního herce. Vměstnal do svého dílka jak hrubší humor a lidovost produkcí pařížských pouličních komediantů a starofrancouzských frašek, tak pestrost zápletek klasických komedií Terentiových a Plantových, stejně jako vděčné typy populární komedie dell'arte... Jako ředitel chudé kočovné společnosti pamatoval na nenáročnou výpravu. A samozřejmě na spokojenost svých herců i diváků.

Komedie dostala název Ztřeštěnec a společnost ji poprvé uvedla s obrovským úspěchem v Lyonu. O Molièrovi se začalo mluvit jako o velkém herci-komikovi. Ztřeštěnec se držel na repertoáru dál, dokonce i v pozdějších letech pařížské slávy Molièrova divadla, bavili se na něm nejen obyčejní lidé, ale i Ludvík XIV.

Molière vystupoval tehdy v úloze sluhy Maskarilla, který se znovu a znovu pokouší pomoci svému pánovi k milované dívce. Jenomže v této komedii jsou tradiční úlohy pána a sluhy trochu pomíchány: když už je díky Maskarillovým intrikám téměř ruka v rukávě, je to pokaždá právě pán Lelio, kdo svou zbrklostí a potřeštěností všechno pokazí... A Maskarillo musí zase začínat od nuly.

Ztřeštěnec jako první Molièrova komedie ještě postrádá ostny jeho slavnějších děl pozdějších (Tartuffa, Lakomce, Zdravého a nemocného apod.). O to více je v ní čistého humoru. A soubor činohry SDO Petra Bezruče nastudoval hru především s cílem bavit diváky, odpovídat na stálé volání po opravdové komedii. Ztřeštěnec je uváděn v novém překladu Františka Vrby, který lehce a po svém vystihuje humor tohoto prvního Molièrova dochovaného díla. Režisér Josef Janík ve spolupráci s výtvarnicí Martou Roszkopfovou se snaží vyhradit v inscenaci maximální prostor hercům. Vedle Miloslava Čížka (Maskarillo) a Vítězslava Kryškeho (Lelio) hrají Věra Šukalová, Jana Postlerová, Petr Pelzer, Jiří Zach, Milan Koutný, Kostas Zerdaglou a Jan Odl.

Molièrův Ztřeštěnec by tedy měl být tím správně letním zakončením letošního cyklu premiérového klubu činohry SDO — P. Bezruče — a to 20. 6. v 19 hodin, a vítaným osvěžením repertoáru v příští sezóně.

ALENA BERÁNKOVÁ

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

Ostravský večerník

21. VII. 1980

ze dne

Jednou z prvních dochovaných komedií Molièrových je ZTRESTĚNEC, napsaný v letech, kdy třicetiletý herec křižoval francouzským venkovem a pracně sbíral nejen prostředky k obživě, ale i neocenitelné divadelní zkušenosti a začínal psát. Jako většina raných her Molièrových je i Ztřeštěnec napsán podle vzorů italské komedie a nese v sobě nejen její rys. Nezapře ji konečně ani současná inscenace této hry, která ve svěžím a vtipně aktualizovaném překladu Františka Vrby měla premiéru na scéně SDO — Divadla Petra Bezruče.

Dramaturgie i režie ucho-pily hru v její elementární komediálnosti a nesnažily se imputovat jí druhotný smysl. Tím, že se postavy hry za tři sta let svého života zba-vily leckterého konvenčního znaku typizujícího figury komedie dell'arte, ztratily zároveň své sociální zázemí a proměnily se — pán nepán — v typy obnaženého klaunství. I velmi jednoduchá původní charakterová rozlišnost postav ustupuje jejich úloze v zápletky, na jejíž schematické základy jsou budovány proměnlivé varianty střetu sluhovské chytrosti a vynalé-zavosti s panským popletovstvím, či řečeno s překlada-tem — se ztřeštěností.

Výtvarné řešení Marty Rosz-kopkové v kostýmech sice ješ-

tě naznačuje zbytky typické-ho oblečení postav italské ko-medie, ale v řešení scény se už zcela vzdává snahy o zpo-dobnění příznačného prostře-dí a na diagonále scény sta-

Molierovská klauniáda

ví zhortěný drátěný plot, evokující trochu představu perifer-nosti, trochu přehradu dvou světů, ale hlavně provokující k téměř klukovské hře.

Molière ve Ztřeštěnci těžil ze starých komediantských tradic a s chutí obměňoval dávno už osvědčené situace jarmarečního divadla (hra se záměnami postav, hra s do-

mnělým nebožtíkem, hra s převleky), které graduje až k závěrečné maškarádě. Ani režisér Josef Janík nepodřizo-val výběr inscenačních pro-středků náročnějším požadav-

kům. Proto vedle nápadů o-sobitých a překvapivých (zvláště v pohybovém roze-hrání situací nebo ve hře s truhlou) nacházíme také postupy vyčerpané až na dno, ba některé dávno vytlačené vkusem na periférii zábavy (zapáchající ponožky, kariko-vaná homosexualita). Pracoval však s tvořivou hrou dvou

herců, kteří mu pomohli pře-klenout nejedno úskalí insce-nace.

Spád, pestrá proměnlivost i veselost představení jsou dí-lem především ústřední he-recké dvojice. Vítězslav Kryš-ke v roli Lelia a Miloslav Čižek jako Maskarilo disponují dostatečným prostorem, kte-rý jim režie dává k akční-mu rozehrání situací i k mož-nostem improvizacím. Využí-vají jej v plné míře a dobý-vají obecenstvo především ne-odolatelnou chutí do hry a radostí z ní. Zatímco role brighellovského sluhu je už v samotné předloze založena pestřeji a Čížek může těžit z její dané mnohotvárnosti, což také beze zbytku dělá, pak popletovství Leliovo je samo o sobě stereotypnější a Kryške musí situace odstiňo-vat hereckou invencí. Stereo-typ figury se mu daří jednak využít jako princip komic-ký, jednak rozvádí svůj vý-kon především v bohatou šká-lu fyzického jednání. Pohy-bové i slovní klaunství obou herců patří k nejlepšímu zá-žitku z tohoto představení. Ostatní role jim pak vytvá-řejí více či méně aktivní part-nerství.

Předprázdninová premiéra byla vděčně přijata jako ve-selá a v plném smyslu od-počinkové představení.

V. Kryška a M. Čížek v komedii Ztřeštěnec.

FOTO: VLADIMÍR DVORÁK

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřižků
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 28 73 78

VÝSTRIŽEK Z CASOPISU

Nová svoboda, Ostrava

-4 VII 1090

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřižků
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 28 73 78

VÝSTRIŽEK Z CASOPISU

Nová svoboda, Ostrava

20. VI. 1980

ze dne

Před premiérou — v činohře Petra Bezruče SDO

Ve znamení komedie

Na dnešek připravila činohra Petra Bezruče premiéru Moliérovu komedie Ztreštěnec. Inscenace uzavře letošní cyklus premiérového klubu, ale bude reprízována i v příští sezóně.

Ztreštěnec je v podstatě prvním dochovaným textem z tvorby francouzského herce, divadelníka, autora úspěšných komedií i méně zdařilých tragédií — Jeana Baptisty Poquelina, zvaného Molière. Napsal ji na počátku padesátých let 17. století pro svou kočovnou divadelní společnost, s kterou putoval po francouzských městech a vesnicích. Bylo mu tehdy pouhých třicet let a poprvé se pravděpodobně pokoušel o větší dramatické dílo — dokonce v klasických pěti aktech a ve verších. Odrazila se v něm vzpomínka na oblíbené pařížské pouliční divadlo, znalost starofrancouzské frašky a zkušenosti z doposud napsaných vlastních frašek a jednoaktových komedií. Molière sáhl i ke klasické komedii fecké a ke komedii dell'arte, která byla právě

tehdy ve Francii vešce populární. Podařilo se mu tak připravit pro své herce komedii v pravém slova smyslu a se vším všudy, jako je scénická nenáročnost, výrazné typy postav, zápletky, humor situací i dialogu (výborně přeloženého do češtiny Františkem Urbou, v jehož překladu uvedlo naše divadlo v této sezóně i Shakespeareovu Komedii omylů). Tímto směrem se také rozhodli jít inscenátoři Ztreštěnce na scéně Petra Bezruče. Režisér Josef Janík vede herce k využívání vlastního talentu a fantazie, výprava Marty Roszkopfové ponechává herecké akci maximální prostor a napomáhá akčnosti a spádů inscenace.

V Moliérově komedii se setkáme s tradiční dvojicí pána a sluhy. Tím titulním „ztreštěncem“, popletou a

přetrhá dím však tentokrát není sluha Maskarilo; ten se naopak se vzácnou trpělivostí snaží dovést svého pána k vytouženému cíli a získat pro něj milovanou dívku Célii. A překážek není málo: Célie je pečlivě hlídána, Maskarilo musí bojovat proti dalšímu nápadníkovi Leandrovovi, stejně jako proti Leliovu otci, který pro syna vybral jinou nevěstu. Molière graduje příběh, vnáší zápletku za zápletkou, s jedním hlavním cílem — pobavit. Ztreštěnec skutečně znamenal úspěšný mezník v kariéře jak Moliérový herecké společnosti, tak i pro něj samého — jako autor komedií potvrdil v úloze Maskarila svůj talent komediálního herce.

V našem nastudování této Moliérový komedie budou postavy pána a sluhy představovat Vítězslav Kryška a Miloš Čížek, dívky Célie a Hypolitu Věra Šukalová a Jana Postlerová, Leandra Kostas Zerdalglu. Dále uvidí diváci Jiřího Zacha, Petra Pelzera, Milana Koutného a Jana Odla.

ALENA BERÁNKOVÁ

Činohra Divadla P. Bezruče a Státního divadla v Ostravě uvedla 20. června v premiéře hru J. B. P. Molléra „Ztreštěnec“, v hlavníh rolích s Milošem Čížkem a Vítězslavem Kryškem (na snímku). Režisérem představení je Josef Janík, scénu a kostýmy navrhla Marta Roszkopfová.

(Foto: Vladimír Dvořák)